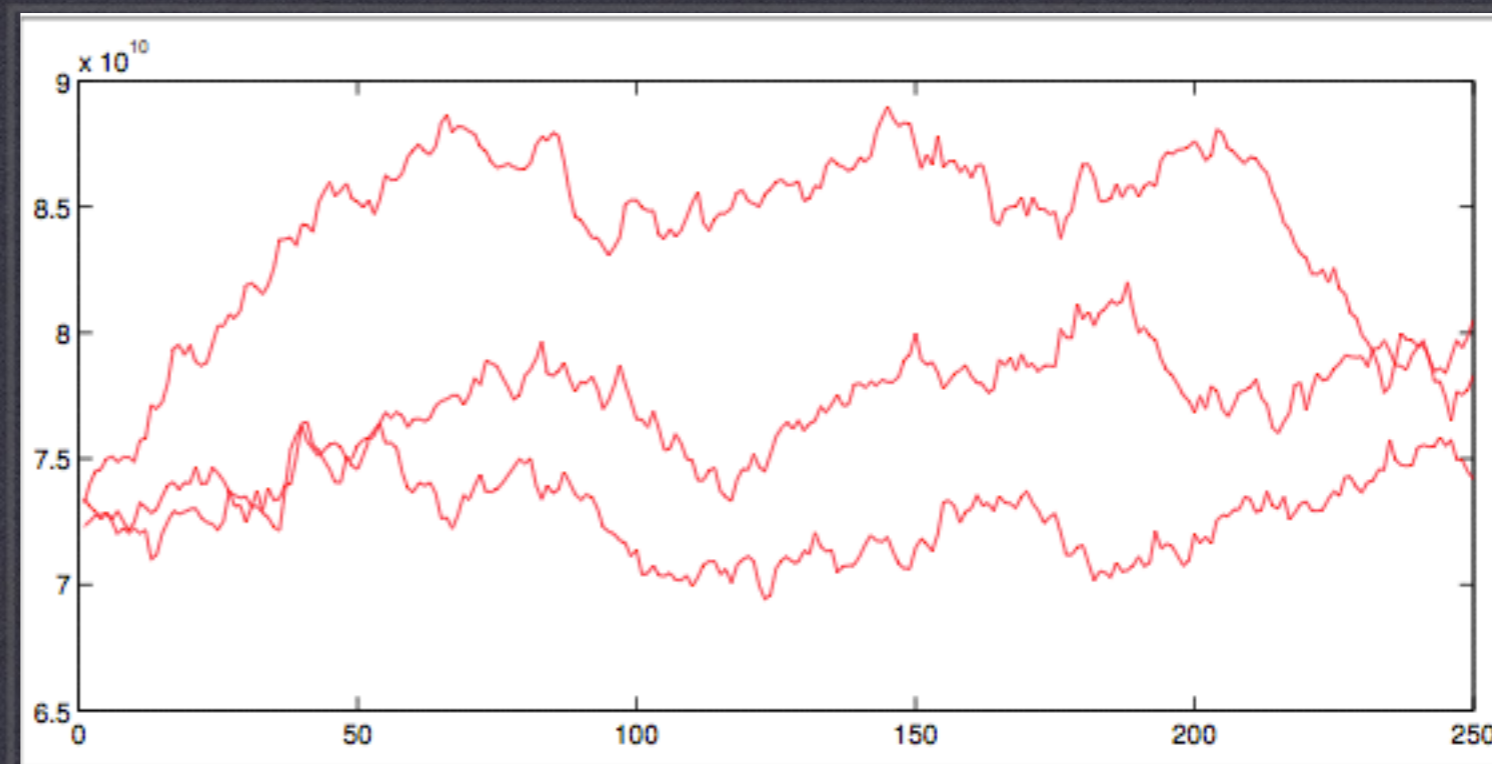

GEOMETRICKÝ BROWNOV POHYB

BLAHOVSKÝ LUKÁŠ

Osnova

- * Geometrický Brownov pohyb
- * Aplikácia GBP v praxi (UniCredit Bank ČR)

GEOMETRICKÝ BROWNOV POHYB - TEÓRIA

Brownov pohyb

- * predpokladáme znalosť náhodnej prechádzky a Brownovho pohybu
- * ceny aktív sa na finančných trhoch chovajú náhodne a nezávislo na predchádzajúcom vývoji
- * Brownov pohyb - ideálny nástroj opisujúci toto náh. chovanie
- * nevýhoda - môže nadobudnúť aj záporne hodnoty
- * preto sa vo finančných a ekonomických modeloch používajú zväčša jeho modifikácie

Geometrický Brownov pohyb

- * modelovanie cien akcií a komodít
- * Nech Δt je určitý časový úsek, $S(t)$ a $S(t + \Delta t)$ sú ceny akcií v danom čase (v súčasnom čase t a v budúcom čase $t + \Delta t$), a $B(t)$ je prírastok Brownovho pohybu za čas Δt . Model pre vývoj cien akcií v diskretnom čase má tvar:

$$\frac{S(t + \Delta t) - S(t)}{S(t)} = \mu \Delta t + \sigma \Delta B(t)$$

kde μ a σ sú konštanty.

- * GBP vieme vyjadriť aj pomocou tzv. stochastickej diferenciálnej rovnice

$$\frac{dS(t)}{S(t)} = \mu dt + \sigma dB(t)$$

- * Položme $u = \ln S$. Z Itôovej lemy dostávame:

$$du = \left(\mu S \frac{\partial u}{\partial S} + \frac{\partial u}{\partial t} + \frac{1}{2} \frac{\partial^2 u}{\partial S^2} S^2 \sigma^2 \right) dt + \sigma S \frac{\partial u}{\partial S} dB(t)$$

- * Na vyjadrenie du budeme potrebovať parciálne derivácie funkcie u

$$\begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial S} &= \frac{1}{S} \\ \frac{\partial^2 u}{\partial S^2} &= -\frac{1}{S^2} \\ \frac{\partial u}{\partial t} &= 0 \end{aligned}$$

- * Dosadením parciálnych derivácií do du dostávame

$$du = \left(\mu S \frac{1}{S} + \frac{1}{2} \left(-\frac{1}{S^2} \right) S^2 \sigma^2 \right) dt + \sigma S \frac{1}{S} dB(t)$$

- * Zjednodušením dostávame vzťah vyplývajúci z du

$$du = d(\ln(S)) = \left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2 \right) dt + \sigma dB(t)$$

- * Dopracovávame sa k cene S v čase T .

$$\begin{aligned} \ln(S(T)) - \ln(S(0)) &= \left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2 \right) T + \sigma B(T) \\ \ln \frac{S(T)}{S(0)} &= \left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2 \right) T + \sigma B(T) \end{aligned}$$

- * Teda $\ln[S(T)/S(0)]$ má normálne rozdelenie s parametrami

$$\begin{aligned} \mathbb{E} \left\{ \ln \left[\frac{S(T)}{S(0)} \right] \right\} &= \mathbb{E} \left[\left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2 \right) T + \sigma B(T) \right] = \left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2 \right) T \\ \mathbb{D} \left\{ \ln \left[\frac{S(T)}{S(0)} \right] \right\} &= \mathbb{D} \left[\left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2 \right) T + \sigma B(T) \right] = \sigma^2 T \end{aligned}$$

aj stredná hodnota, aj rozptyl rastú lineárne v čase.

- * Konečnou úpravou dostávame finálny tvar pre $S(T)$:

$$S(T) = S(0)e^{(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2)T + \sigma B(T)}$$

- * Môžeme vidieť, že vďaka exponenciále, nebudeme nadobúdať záporné hodnoty ako tomu je pri štandardnom Brownovom pohybe.

Historický odhad parametrov

- * $\Delta t = 1/250$
- * Ďalej predpokladáme, že výnosy v_i majú normálne rozdelenie. Platí

$$v_i = \ln \left(\frac{S(t)}{S(t - \Delta t)} \right)$$
$$v_i \sim N\left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2\Delta t, \sigma\Delta t\right)$$
$$\mathbb{E}(v_i) = \left(\mu - \frac{1}{2}\sigma^2\Delta t\right)$$
$$\mathbb{D}(v_i) = (\sigma\Delta t)$$

- * Parametre geometrického Brownovho pohybu drift a volatilitu teda odhadujeme pomocou aritmetického priemeru a rozptylu.

$$\bar{v} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n v_i$$
$$s_v^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (v_i - \bar{v})^2$$
$$\sigma = \sqrt{\frac{s_v^2}{\Delta t}}$$
$$\mu = \frac{\bar{v}}{\Delta t}$$

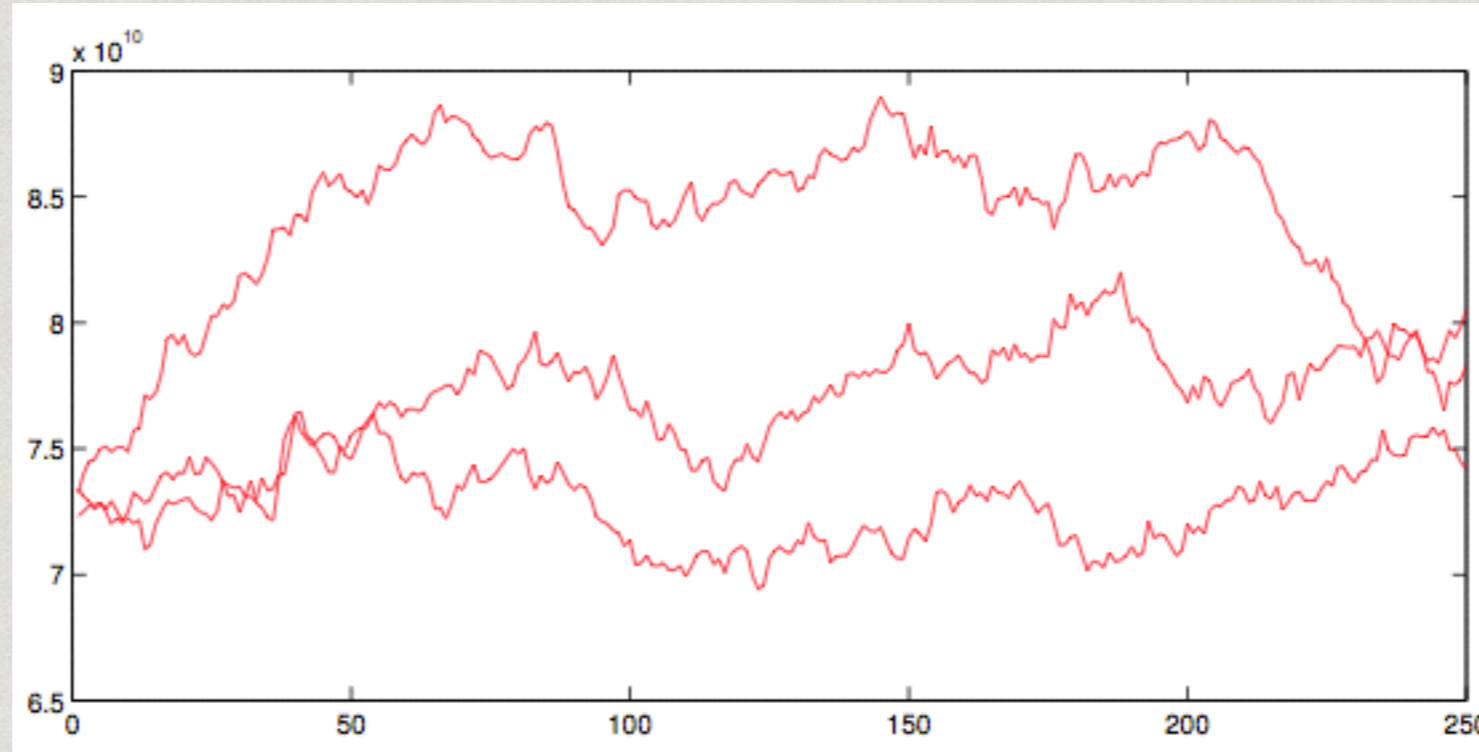
POUŽITIE V PRAXI

UniCredit Bank ČR

UniCredit Bank používa geometrický Brownov pohyb pre modelovanie štruktúálnej likvidity. Použitie tohoto modelu je špecifické pre depozitá, ktoré nemajú pevnú splatnosť, ako sú napríklad bežné účty. Ak by tieto depozitá nemodelovali, museli by byť vykázane ako Overnight depozitum. Je však jasné, že aj tieto depozitá financujú úvery so splatnosťou vyššou ako je samotný Overnight. Takže potrebujú u týchto depozít vysledovať ich stabilitu v banke, respektíve určiť ich potencionálny odliv na určitej hladine pravdepodobnosti.

GBP v základnom tvare

- * tri realizácie geometrického Brownovho pohybu

GBP použitý v praxi

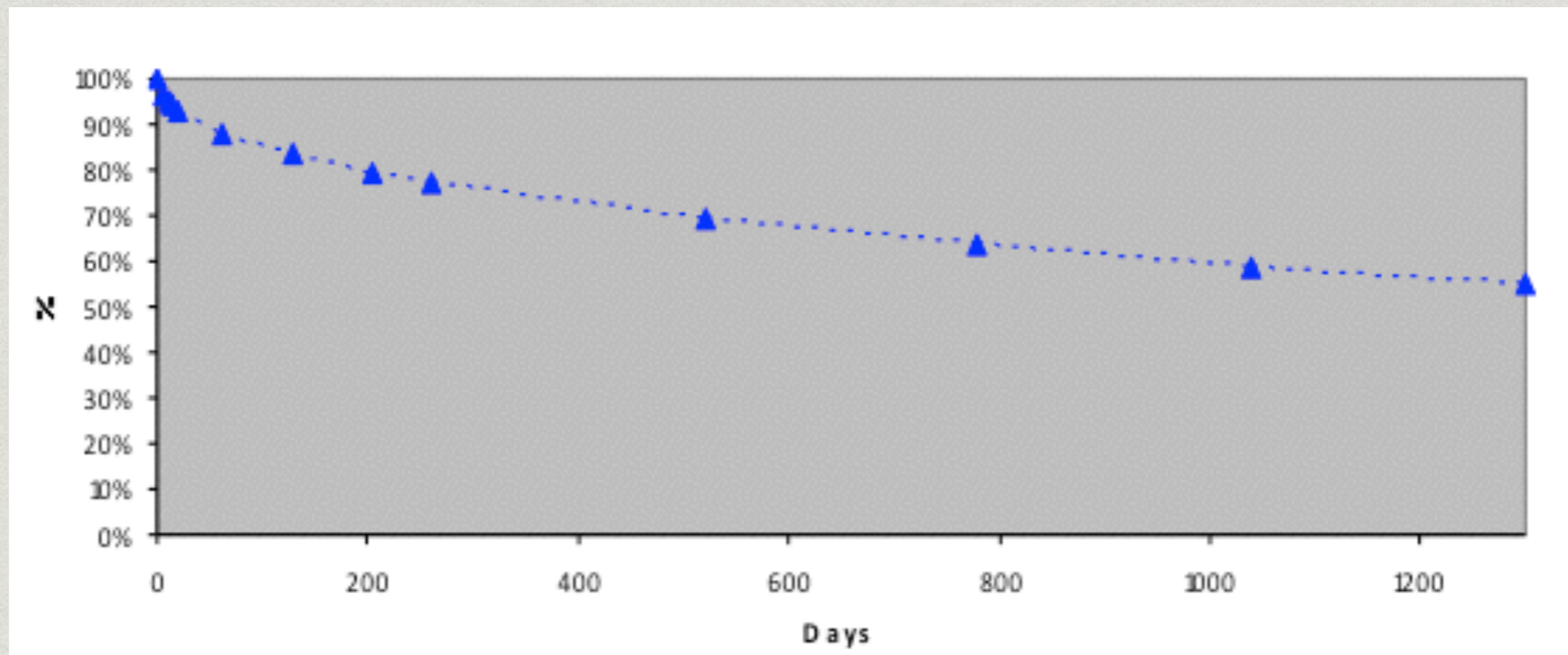
- * pre kalkuláciu odlivu je použitá rovnica:

$$Z(T) = Z_0 * \exp(-\alpha * \sigma * \sqrt{T} - 0,5 * T * \sigma^2)$$

- * T značí počet dní
- * Sigma značí volatilitu
- * Alfa značí hladinu pravdepodobnosti (nepočítajú drift)

obdobia	Date	COR	RET	COR	RET	Alfa	parametre celej rady	
1	02.01.08	61 832 601 431	76 411 743 978	Volatilita log. zmien		0%	mi	-0,0229
2	03.01.08	61 981 275 658	75 966 203 039	0,24%	-0,58%	0,11%	sigma	0,416
3	04.01.08	62 425 099 296	76 518 929 739	0,71%	0,72%	0,22%		
4	07.01.08	61 616 874 835	76 744 950 310	-1,30%	0,29%	0,33%		
5	08.01.08	62 702 835 413	76 025 679 169	1,75%	-0,94%	0,44%		
6	09.01.08	62 488 940 956	75 963 503 118	-0,34%	-0,08%	0,55%		
7	10.01.08	61 166 877 278	76 064 180 479	-2,14%	0,13%	0,66%		
8	11.01.08	61 101 807 429	75 877 400 773	-0,11%	-0,25%	0,77%		
9	14.01.08	58 939 714 712	75 947 903 235	-3,60%	0,09%	0,88%		
10	15.01.08	60 082 324 794	76 322 628 045	1,92%	0,49%	0,99%		
11	16.01.08	60 802 892 111	76 510 950 325	1,19%	0,25%	1,10%		
12	17.01.08	61 818 337 852	76 410 447 643	1,66%	-0,13%	1,20%		
13	18.01.08	61 184 925 531	75 671 727 453	-1,03%	-0,97%	1,31%		
14	21.01.08	64 025 025 439	75 898 556 835	4,54%	0,30%	1,42%		
15	22.01.08	66 241 305 757	76 280 488 028	3,40%	0,50%	1,53%		
16	23.01.08	66 409 718 547	76 552 496 817	0,25%	0,36%	1,64%		
17	24.01.08	65 141 725 112	76 544 899 763	-1,93%	-0,01%	1,75%		
18	25.01.08	63 820 293 310	75 733 392 945	-2,05%	-1,07%	1,86%		
19	28.01.08	67 225 166 839	76 314 271 062	5,20%	0,76%	1,97%		
20	29.01.08	64 023 719 693	76 424 669 588	-4,88%	0,14%	2,08%		
21	30.01.08	62 760 230 991	76 823 700 386	-1,99%	0,52%	2,19%		
22	31.01.08	62 434 770 427	77 166 947 235	-0,52%	0,45%	2,30%		

Výsledný graf

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

Literatúra

- * ROSS, Sheldon M., *Stochastic Processes*, 2nd ed., California: John Wiley & Sons, Inc., 1996. ISBN 0-471-12062-6.
- * Bakalárska práca, *Geometrický Wienerov Proces*, Prírodovedecká fakulta MUNI
- * Jiří Houška (Head of Assets and Liabilities Management UniCredit Bank Czech Republic), *Likviditní riziko*, Prezentácia pre Mendelovu Univerzitu v Brne – december 2011